

Utskottsbetänkande i frågan om kontrollen öfver gaslysningen i staden.

Vid sitt sammanträde den 30 sistlidne januari gäfvo Stadsfullmäktige åt undertecknade, såsom ett särskildt utskott, i uppdrag att från teknisk synpunkt granska Drätselkammarens i skrifvelse af den 22 december 1882*) afgifna förslag till bestämmelser rörande gaskontrollörens åligganden samt till ny formulering af vissa §§ i det mellan Helsingfors stad och Gaslysningsaktiebolaget härstädes den 30 maj 1860 afslutade kontrakt om gaslysnings införande i staden.

Sedan utskottet på grund häraf genomgått ifrågavarande förslag samt af disponenten för gasverket, Herr Ingenjören E. Bergroth, inhemtat huruvida utsigt förefinnes för att de ifrågasatta ändringarna skola af Gaslysningsaktiebolaget godkännas, får utskottet här framlägga de erinringar som utskottet ansett sig böra göra mot Drätselkammarens förslag.

Beträffande sammanfattningen af gaskontrollörens åligganden synes det utskottet, för vinnande af nödig kontroll öfver gatubelysningens kontraktsenlighet, icke nog med att kontrollören öfvervakar blott den behöriga beskaffenheten af de vid gatubelysningen använda brännarene. Äfven med begagnande af fullkomligt riktiga brännare kan lyskraften blifva alldeles olika, allt efter den mängd af gas som får strömma till brännaren, och denna mängd kan regleras på flera andra sätt, genom anbringandet af dubbla kranar m. m. Det bör därför enligt utskottets tanke åligga gaskontrollören äfven att tillse det gaskonsumtionen vid gatulyktorna öfverensstämmer med det i kontraktet föreskrifna beloppet.

De öfriga bestämmelserna rörande kontrollörens skyldigheter synas deremot utskottet lämpliga och tillfyllesgörande, och får utskottet därför föreslå:

att Stadsfullmäktige ville godkänna Drätselkammarens förslag till sammanfattning af gaskontrollörens åligganden med den förändring att första momentet deri erhåller följande lydelse:

1:o) att undersöka och kontrollera såväl gasens lyskraft, minst två gånger i veckan under lysningsåret, som ock den kontraktsenliga gaskonsumtionen och beskaffenheten af de vid gatubelysningen använda brännare samt att en gång hvarje månad uti å orten utkommande tidningar offentliggöra resultaten af förstnämnda undersökningar.

*) Se „Handlingar i frågan om kontrollen öfver gaslysningen“, tr. 1883.

Hvad åter angår de ifrågasatta ändringarna i gaslysningskontraktet, beröra desamma §§ 26, 27, 28 och 35 i kontraktet.

I § 26 har Drätselkammaren föreslagit införandet af ett förtydligande tillägg i det syfte att profbrännaren får förtära blott fem *svenska* kubikfot gas i timmen, för att gifva en ljuseffekt motsvarande tolf normalljus, medan kontraktet för närvarande endast upptager att nämnda konsumtion får utgöra fem kubikfot, utan angifvande af måttets beskaffenhet, med stöd hvaraf gasbolagets ombud yrkat att beräkningen bör ske efter det i gasindustrin vanligen begagnade engelska måttet, som något öfverstiger det svenska, i det att 1 eng. kub. fot är lika med 1,0819 sv. kub. fot. Drätselkammaren anför nämligen att då kontraktet är här uppgjort samt det därför bort der uttryckligen nämnas att engelskt mått var afsedt, om meningen varit sådan, staden ej vore förbunden att ingå på bolagets tolkning, som skulle lända staden till nackdel.

Ehuru utskottet erkänner befogenheten af Drätselkammarens betraktelsesätt, och genom medgifvandet af gasbolagets yrkande en obetydlig eftergift i afseende å gasens kvalitet skulle bolaget beviljas, anser utskottet dock att detta tillägg kunde uteslutas, emedan någon förbättring i gasbelysningen derigenom faktiskt ej skulle åstadkommas. Enär nämligen, såsom nämnt, det engelska måttet allmänt begagnas inom gasfabrikationen, äro äfven alla mätningsapparater m. m. konstruerade efter detta mått, och om å ena sidan brännarne äro afsedda att förtära fem *engelska* kubikfot gas i timmen, för att producera en ljusstyrka af tolf normalljus, mäter också bolaget å andra sidan ut gasen åt konsumenterna enligt engelskt mått. Ifall nu uttryckligen bestämmes att beräkningen skall ske enligt *svenskt* mått, måste gasens kvalitet väl ökas med omkring 8 %, för att med den mindre quantiteten åstadkomma samma ljuseffekt, men på samma gång komma ock alla konsumenter att få sin gas utmätt enligt det mindre måttet, hvadan resultatet blefve detsamma. Förändringen komme sålunda blott att medföra omgångar vid uträkningen.

De i § 26 i öfrigt föreslagna förändringarna anser utskottet sig i allo böra förordna, så mycket mer som de i det gällande kontraktet som normalljus fastställda vaxljusen äro svåra att anskaffa samt spermacetiljusen synas med fördel kunna för ändamålet användas.

Likaså vill utskottet för sin del tillstyrka äfven det sätt för verkställandet af fotometerprofningen, som i § 27 föreslagits. Utskottet har sig visserligen bekant att äfven ett annat profningssätt på goda skäl blifvit hos oss förordadt, men då utskottet anser den nu ifrågasatta metoden i praktiskt afseende fullkomligt tillfredsställande samt Gaslysningsaktiebolaget befunnits villigt att äfven för sin del godkänna densamma, synas några hinder icke böra sättas för förslagens antagande.

I § 28 har Drätselkammaren rättat det i det bestående kontraktet ingående felet att gatulyktornas brännare angifvas beräknade att förtära blott fyra och en half kubikfot gas i timmen, ehuru af kontraktet i öfrigt samt särskildt af § 29, der priset per brännare angifves, framgår att ifrågavarande brännare *i likhet med profbrännaren* beräknas förtära fem kubikfot i timmen. Rättelsen möter ej motstånd från gasbolagets sida och synes därför böra godkännas.

För öfrigt ingår i förslaget till denna § samma tillägg som i § 26, eller att gaskonsumtionen pr brännare beräknas till fem *svenska* kubikfot, hvilket tillägg utskottet på ofvan anförda skäl anser kunna bortfalla.

I afseende å § 35 har Drätselkammaren föreslagit införandet af en bestämning derom att då gasens lyskraft vid profning befinnes understiga det kontraktssensliga minimum, bör bolaget derom genast underrättas och profmätningen upprepas i närvaro af bolagets ombud. På det emellertid icke omöjligheten att vid förefallande behof påträffa något ombud för bolaget måtte hindra den förnyade profningens behöriga verkställande, anser utskottet en förändring böra införas i det syfte att sistnämnda profning äfven utan bolagets underrättande kan företagas i närvaro af någon kompetent person, som på förhand blifvit af staden och bolaget för ändamålet godkänd.

På grund af allt det anförda och alldenstund hinder från Gasbolagets sida icke torde möta för en ändring af kontraktet i den omfattning utskottet föreslagit, får utskottet föreslå att Stadsfullmäktige ville besluta

att för sin del bifalla till de ändringar i det nu gällande kontraktet mellan staden och Gaslysningsaktiebolaget af den 30 maj 1860, som föreslagits i Drätselkammarens skrifvelse af den 22 december 1882, blott med de ändringar

1:o) att i första meningen af § 26 äfvensom i § 28 ordet „svenska” utelemnas; samt

2:o) att första meningen i § 35 erhåller följande lydelse: „Skulle gaslågornas lyskraft befinnas understiga det minimum som i § 26 medgifves, bör profmätningen upprepas i närvaro af bolagets ombud eller annan kompetent person, som af staden och gasbolaget blifvit för ändamålet godkänd”.

Helsingfors den 9 april 1883.

J. C. Lihr.

E. Qvist.
(frånv. vid justeringen.)

K. Moring.

Helsingfors, J. Simelii arfvingars tryckeri, 1883.

Stadsfullmäktige i Helsingfors.

1883.

*Handlingar i fråga om inrättande af en besigt-
ningsbyrå för livsmedel.*

HELSOVÅRDSNÄMNDEN

i

Helsingfors,

den 20 April 1883.

N: 35.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

~~~~~  
Genom återremiss af den 24 Oktober sistlidet år ha Stadsfullmäktige i anledning af ett förslag till inrättande uti staden af en undersökningsstation för livsmedel uppdragit åt helsovårdsnämnden att uppgöra och till Stadsfullmäktige inkomma med fullständigt, detaljeradt förslag till instruktion eller arbetsordning för ifrågavarande besigtningstation äfvensom med kostnadsförslag för dess första uppsättning och vidare underhåll.

Enär helsovårdsnämnden ansett att framgången af den föreslagna, för våra förhållanden nya inrättningen måste i väsendtlig mån blifva beroende af den persons skicklighet, nit och kunskaper, åt hvilken besigtningen skulle anförtros, har nämnden trott sig till först böra för saken söka intressera en man af berörde kvalifikationer, som kunde uppställas såsom kandidat till föreståndareplatsen vid stationen och har nämnden jemväl lyckats finna en sådan i Provisorn J. Hynén, hvilken förklarar sig villig att, derest vederbörande skulle fästa afseende vid honom, efter en delvis i och för här ifrågavarande ändamål under denna sommar företagande studieresa, öfvertaga ledningen af stationen.

Återhemtande hvad nämnden i sitt till Magistraten inlemnade förslag af den 23 September sistlidet år, som här jemväl bifogas, \*) yttrat rörande oändamålsenligheten af en obligatorisk köttbesigtning, äfvensom olämpligheten eller snart sagdt omöjligheten att utsträcka en sådan *obligatorisk* besigtning till *alla* torgförda livsmedel, hvilka emellertid i lika hög grad, som köttet, kunde behöfva öfvervakas, äfvensom återopande hvad der jemväl föreslagits angående tillsättandet af föreståndaren af besigtningstationen genom Magistraten, samt antagandet genom honom, i fall af behof, af ett eller flera biträden, hvilka dock äfven borde af Magistraten godkännas, har nämnden äran framlägga följande förslag till

**arbetsordning vid stationen:**

- 1) Besigtningstationen, som bör vara inrymd uti en lokal i närheten af stadens förnämsta saluplats för livsmedel, hålles öppen för allmänheten tre timmar hvarje söckendag, under månaderna Mars till och med September

---

\*) Se Bilaga A.

från klockan 7—10 f. m. och under månaderna Oktober till och med Februari från kl. 8—11 f. m.

2) Å stationen utföras undersökningar å lifsmedel af alla slag, som torgföras, d. ä. till salu utbjudas å torg eller i öppen butik, och gälla deras äkthet eller förfalskning, skadlighet eller oskadlighet för helsan m. m., allt efter hvad den åstundar, som undersökningen äskar.

3) Undersökningarne verkställas, såvidt möjligt är, i den ordning, de till utförande anmälts, och med görligaste skyndsamhet, så att enhvar må se sig på bästa sätt för sitt intresse betjenad.

4) Undersökning sker kostnadsfritt, då den af någon af stadens myndigheter begäres.

5) Enskilde personer, vare sig köpare eller säljare, tillhandagås vid stationen med dessa undersökningar enligt en af Magistraten fastställd taxa och tillfalla tillsvidare de uppburna afgifterna föreståndaren, hvilken likväl är skyldig att bokföra samt på begäran till Magistraten inlemna förteckning öfver desamma.

6) Andra undersökningar, än de som gälla lifsmedel, må föreståndaren vid stationen utföra och derför låta godtgöra sig enligt fri öfverenskomelse, dock få dessa undersökningar icke göra intrång på hans här bestämda, till stationens egentliga uppgift hörande åligganden.

Beträffande *omkostnaderna* för besigtningstationen anhåller helsovårdsnämnden att få till Stadsfullmäktige inkomma med följande förslag:

**a) Uppsättningskostnad:**

|                                                                |       |       |
|----------------------------------------------------------------|-------|-------|
| 1:o 1 st. analytisk våg . . . . .                              | 250   | mark  |
| 2:o 1 „ polaristrobometer . . . . .                            | 100   | „     |
| 3:o 1 „ mikroskop . . . . .                                    | 100   | „     |
| 4:o 1 „ mindre spektroskop . . . . .                           | 100   | „     |
| 5:o diverse glasapparater, utensilier och kemikalier . . . . . | 1,000 | „     |
| 6:o inredning af laboratorii-rummen . . . . .                  | 500   | 2,050 |

**b) Årlig underhållskostnad:**

|                                                        |                                 |
|--------------------------------------------------------|---------------------------------|
| 1:o hyra för 2 rum och kök . . . . .                   | 1,500                           |
| 2:o aflöning åt föreståndaren . . . . .                | 3,000                           |
| 3:o dito åt laboratoriidräng . . . . .                 | 480                             |
| 4:o för underhåll af apparat- och boksamling . . . . . | 500                             |
|                                                        | <u>Summa <i>Imp.</i> 7,530.</u> |

Som motivering för det åt föreståndaren bestämda fasta arvodet och hans derjemte stipulerade rättighet att tillsvidare uppbära alla vid stationen ingående afgifter anhåller helsovårdsnämnden få anföra, att någon beräkning öfver de sist-

nämnda svårligen torde på förhand kunna anställas, enär det icke kan förutses i hvilken utsträckning stationen af allmänheten till en början kommer att anlitas, med afseende hvarå nämnden ej trott sig kunna annat än för närvarande alldeles afse från dessa tillfälliga intrader.

Nämnden anhåller vidare få tillägga, att till ofvanstående förslag äfven skulle höra uppgörandet förslagsvis af den taxa, enligt hvilken enskilda personer skola erlägga afgift för af dem äskade undersökningar, men då nämnden för detta ändamål önskat taga kännedom om de tariffer, hvilka äro gällande å vissa utrikesorter, der undersökningsstationer af detta slag äro inrättade, så ber nämnden att framdeles, så snart några af dessa tariffer erhållits, få ingifva förslag i detta afseende.

Helsovårdsnämnden har ännu äran anmäla att provisorn Hynén framställt anhållan om ett understöd af staden till ett belopp af sexhundra mark till betäckande, delvis, af kostnaderna för den utrikes resa, han jemte andra ändamål för studier uti här ifråga varande afseende under instundande sommar ärnar företaga, och ber nämnden att få hos Stadsfullmäktige inlägga sitt förord för utgifvande af sagda understöd.

Och får helsovårdsnämnden slutligen tillägga att, sedan ofvanstående förslag blifvit uppsatt och justeradt, ett meddelande gjorts nämnden att föreståndaren för agrikultur- och handelskemiska laboratorium härstädes Magistern A. W. Forsberg, i händelse det af honom nu ansökta bidrag från staden till nämnda laboratorii underhåll om 1,600 mark på tre års tid beviljas, vore villig att utan särskildt arvode, men mot de villkor i öfrigt som därför kunna blifva fastställda, verkställa jemväl undersökning af lifsmedel, som i staden till salu utbjudas. Medan nämnden anser sig böra omnämna detta enskildta delgifvande, som icke i skriftlig form till densamma inkommit, tillåter sig nämnden likväl frambålla att enligt dess mening de ändamål, hvilka med inrättandet af den ifrågavarande besigtningstationen för torgförda lifsmedel åsyftas, icke skulle vinnas, i händelse denna besigtning och dermed förenade undersökningar öfverlemnades åt ett agrikultur- och handelskemiskt laboratorium, der de sannolikt skulle behandlas som en underordnad verksamhetsgren vid sidan af laboratoriets egentliga och hufvuduppgifter.

På helsovårdsnämndens vägnar:

**C. Qvist.**

*Herman Tranberg.*

## Helsingfors.

Helsingfors, den 23 September 1882.

N: 63.

~~~~~

Till Magistraten i Helsingfors.

Hos Magistraten får Sundhetsnämnden vördsamt framhålla följande:

Redan länge har behovet af en noggrannare kontroll med hänsyn till beskaffenheten af de lifsmedel, som torgföras och utbjudas till salu i staden, gjort sig gällande. En fullt tillfredsställande anordning häraf kan dock icke vinnas förrän staden erhåller en särskild sundhetspolis, inom hvars verksamhetsområde sjelfallet äfven utöfvandet af en dylik kontroll skulle falla. Men det synes dock som om staden redan nu borde vidtaga några åtgärder för att möjliggöra ett verksammare öfvervakande från den allmänna polisens sida af handeln med lifsmedel äfvensom för att lemna de enskildta tillfälle att få de lifsmedel, hvilka kunna anses vara af tvifvelaktig beskaffenhet, utan omgångar och till ett skäligt pris undersökta af sakkunnig person.

I sådant afseende tillåter sig Sundhetsnämnden föreslå att en undersökningsstation för lifsmedel skulle af staden inrättas och bekostas. Stationen, som borde försees med nödiga proffware och öfriga instrument samt placeras invid eller i näraste närhet af salutorget, skulle förestås af en af staden aflönad person, hvilken tillförordnades af Magistraten. I fall af behof ägde föreståndaren antaga en eller flere biträden, hvilka likväl äfven borde af Magistraten godkännas, men för hvilkas verksamhet föreståndaren vore ansvarig. Vid stationen borde utan vidare ersättning verkställas de undersökningar, som af polisen eller andra stadsmyndigheter äskades, men föreståndaren skulle af enskildta, hvilka önskade få någon undersökning verkställd, uppbära afgift enligt en af Magistraten fastställd taxa. Stationen borde hållas öppen hvarje dag på tid, som af Magistraten på föreståndarens förslag bestämmes allt efter de under olika årstider förekommande omständigheter.

Såsom motiver för detta förslag får Sundhetsnämnden yttermera framhålla följande:

Såsom känt finnes uti några af landets städer införd obligatorisk besigtning af allt torgfördt kött och inom Sundhetsnämnden har äfven fråga förevarit om icke en dylik äfven borde införas härstädes. Men Sundhetsnämnden har ansett att en ovilkorlig besigtning af allt det kött, som utbjudes till salu i Helsingfors, i händelse densamma noggrannt genomfördes, skulle i hög grad vara hinderlig för det fria utbytet och medföra dryga kostnader, hvarigenom priset på denna nödvändighetsvara icke obetydligt skulle fördyras utan att en motsvarande fördel ernåddes. Ty genom besigtning af det styckade slagtdjuret såsom köttet vanligen torgföres kunna med nu tillgängliga undersökningsmetoder icke andra sjukdomar än dynt och trikiner igenkännas. Men faran af dessa måste anses vara ganska ringa, emedan svinköttet

hos oss nästan alltid komma till användning endast efter en tillredning, som fullkomligt oskadliggör dessa parasiter. Anmärkas bör äfven att troligen just i följd häraf trikinsjukdomen hos oss alls icke blifvit iakttagen och att den art binnikemask, som uppkommer genom förtärande af dynthaltigt fläsk, är ganska sällsynt. Nyttan af köttbesigtningen skulle derföre nästan uteslutande inskränka sig till att förhindra torgföring af förskämdt eller annars odugligt kött, hvilket af hvarje uppmärksam köpare kan såsom sådant igenkännas. Att endast härför vidtaga en så kostsam och för trafiken hinderlig anordning, som den obligatoriska besigtningen af allt torgfördt kött, anser nämnden icke vara ändamålsenligt.

En sådan åtgärd vore dessutom högst ofullständig, då den helt och hållet lemnade å sido öfriga lifsmedel såsom fisk, mjölk, smör, mjöl och bröd etc. Att åter påbjuda en obligatorisk besigtning af alla torgförda lifsmedel, hvilkas beskaffenhet i lika hög grad, som köttet, kunde behöfva öfvervakas, kan sjelffallet icke ifrågakomma. Sundhetsnämnden har derföre ansett att en sådan anordning, som den nämnden nu föreslagit, för det närvarande bäst och fullständigast skulle motsvara ändamålet. Enligt nämndens åsigt bör kostnaderna för den föreslagna stationen bestridas af staden. Möjligen kan det framdeles visa sig att stationen skulle af de enskilda anlitas i den utsträckning att kostnaderna till större delen eller helt och hållet kunde betäckas genom de inflytande afgifterna. Men till en början kan detta icke påräknas, utan måste staden derföre ikläda sig den utgift, som denna stadens allmänna nytta afseende inrättning komme att medföra.

På Sundhetsnämndens vägnar:

J. W. Runeberg.

Herman Tranberg.

